

Furaw hake tata sumancogo ani u dicogo

Sigida

8

Taamasijew

= nin kɔɔ ye a be ben hake min ma
+ nin kɔɔ ye ka u kafo

$$1 + 1 = 2$$

kelen kafo kelen kan o be ben fila ma

Hakew

Furaw sumanen don ka u hake ke garamu (g), ni miligaramu (mg), ni mikɔɔgaramu (mcg) ye.

1000 mg = 1 g (miligaramu ba kelen be ben garamu kelen ma)

1 mg = 0,001 g (miligaramu kelen be ben garamu tilayɔɔ ba kelen ma)

1.000 mcg = 1 mg (mikɔɔgaramu wa kelen be ben miligaramu kelen ma)

Misali la

aspirini garamu	0,5 g	}	nin beɛ kɔɔ ye garamu tilance ye
tilance be aspirini (<i>aspirine</i>) kise kelen na	0,500 g		
	500 mg		

aspirini garamu kelen	125 g	}	nin beɛ kɔɔ ye garamu kelen tilayɔɔ segin ye
tilayɔɔ segin be denw ka aspirini kise kelen na	0,125 g		
	125 mg		

A ka fisa kosebe k'a don furamugu forokoni kelen walima furaji bara kelen kilogaramu walima miligaramu hake ye min ye.

Misali la, ni i ka kan ka aspirini (*aspirine*) di den ma, ni o ye a sɔɔ denw ta te i bolo, i ka a don ko:

- asidi aspirinikumu (*acide acétylsalicylique*) garamu 0,5 be balikuw ka aspirini (*aspirine*) na
- aspirinikumu (*acide acétylsalicylique*) garamu 0,125 be denw ka aspirini na (aspirinikumu = aspirini)

(Dilanfenw na fanba ye. Aspirini yere be se ka wele o tɔɔ in na.)

Denw ka aspirini ɲɔɲɔɲ 4 be balikuw ka aspirini kelen na. Denw ka aspirini kelen be ben balikuw ka aspirini kise kelen tilayɔɔ naani (¼) ma. O la i be se balikuw ka aspirinikise kelen tilayɔɔ naani di denw ma.

Penisilini (*pénicilline*) tata hake

Penisilini be suma tuma dow la ka ke kun ni kun ye:

U= kun (kun kelen, tubabukan: *Unité*) 1.600.000 U = 1 g (garamu kelen)

Fura dow be yen minnu be bo bugunbin na (kununta, soɗolita) U 400.000

U 400.000 = miligaramu 250 ma

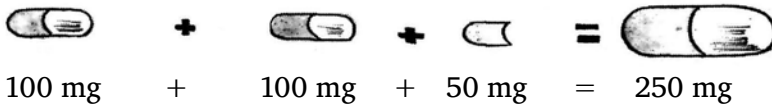
Janto: fura dow be yen, i n'a fo banakisefagalan minnu foroko be feere ka a soɗo u bonya ni u girinyaw te kelen ye.

Ni i be fura ta, a nafa ka bon kosebe i ka i janto fura tata hake yamaruyalen na. I ka kan ka fura garamu ni a miligaramu hake laje ka je.

Misali la:

Ni a sebennen don furaseben kan: teramisini, (*terramycine*) mg 250 foroko 4 tile kɔɔ, ni do were te yen mg 100 furamugu forokonilama foroko kɔ, o la i be foroko 2 (o min ye foroko kelen tali ye foroko fila o fila la 1/2) ta sije 4 tile kɔɔ.

Furajimaw

Sirojiw, soɗomulakefenw, soɗomujiw ani furajima werew, hake sumannen don miligaramu na.

mL = mililitiri

1 litiri = 1.000 mL

Nin fura ninnu ka kan ka min ni kafeminkutu (walima dumunikekutu) ye. I ka kan ka kutu fitini do jini (min be wele ko kafeminkutu) ani kutu kunbaba (min be wele dumunikekutu).

Kafeminkutu je 1 = mL 5 ye (kutu fitini)
dumunikekutu je 1 = mL 15 ye (kutu kunbaba)

Kutunin 3 = kutu kunbaba
Kutu fitini je 3 = kutu kunbaba je 1 ye

Ni a sebennen don furaseben kan kafeminkutu je kelen, o kɔɔ ye mL 5 ye. I ka i janto nin na: tuma dow la mililitiri 8 be se ka ke kutu fitini dow kɔɔ. **Kutu fitini ka kan ka ben mL 5 ma, a man kan ka caya ni o ye walima ka jigin o duguma.**

A be don cogo di ko kutuni je kelen be mililitiri 5 bo?

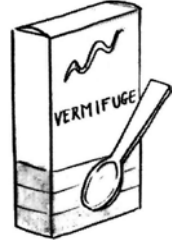
1. I be kutu san min je kelen ye mililitiri 5 ye

WALIMA

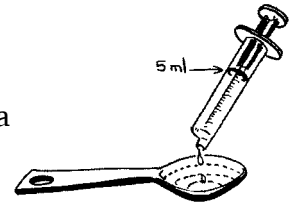
2. I be siro san min be feere ni manakutuni jegenen ye ka ke mL 5 ye. Ci min be o cemance la o be mL 2.5 jira. I be o kutu in mara sije werew kama.

WALIMA

3. I be taamasije bila tobilikekutu do la ka sogolibije bara konji mL 5 ke o konu.

Ni kutu te i bolo, i be minen do jini i be furajimaw suma ni min ye. I be o bo sumancogo folen sira fe.

Furaw dicogo denyereniw ma

Fura caman ye furakise walima furamugu forokolama ye, nka a dow fana ye siro ye denmisenniw kama. A ka ca a la, sirow da ka gelen barisa fura hake min be taa u dilanni na, o ka ca ni furakisew ta ye. Mogo be se ka do bo i ka musakaw la ni siro do dilanni ye i yere ye nin cogo in na:

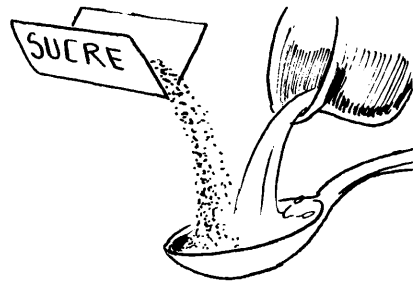
I be furakise mugu bo ka je

sukaro walima dincoko

ji wulilen a sumayalen ko

walima ni furamugu don forokoni konu, i be a dayelen ka a konokomugu bee yelema minen konu.

I be o furamugu daji ni ji wulilen ye (a sumayalen ko) ka soko ka sukaro walima di ke a la.

Ni fura ka kuna kojugu, i ka kan ka dincoko caman walima sukaro caman ke a la (tetasikilini walima kulorokilini)

Ni i be denmisenniw ka siro dilan ni fura kiselama ye walima a mugulama ye, **i kana a caman di u ma.** Ni aw be furaji dilan denw fe ni furakise walima ni forokoni furamugu ye, aw be a ke ni hakilisigi ye kosebe walasa aw kana fura di ka caya kojugu. Fana, den minnu si be san kelen jukoro, aw kana dincoko di olu ma. Hali ni a te ke ka caya, den dow be se ka kolokoba soko o la.

Aw ye aw janto: Walasa fura kana den sara, aw kana fura di a ma ka a dalen to a kɔɔ kan walima ni a kun jannen don. Tuma bæe fo aw ka jatemiŋ ke ko den sigilen don walima a kun kɔɔtalen don. Aw kana fura di den ma da la abada ni a kirilen don walima ni a be sunɔɔ la, ani waati min a te fen kalama.

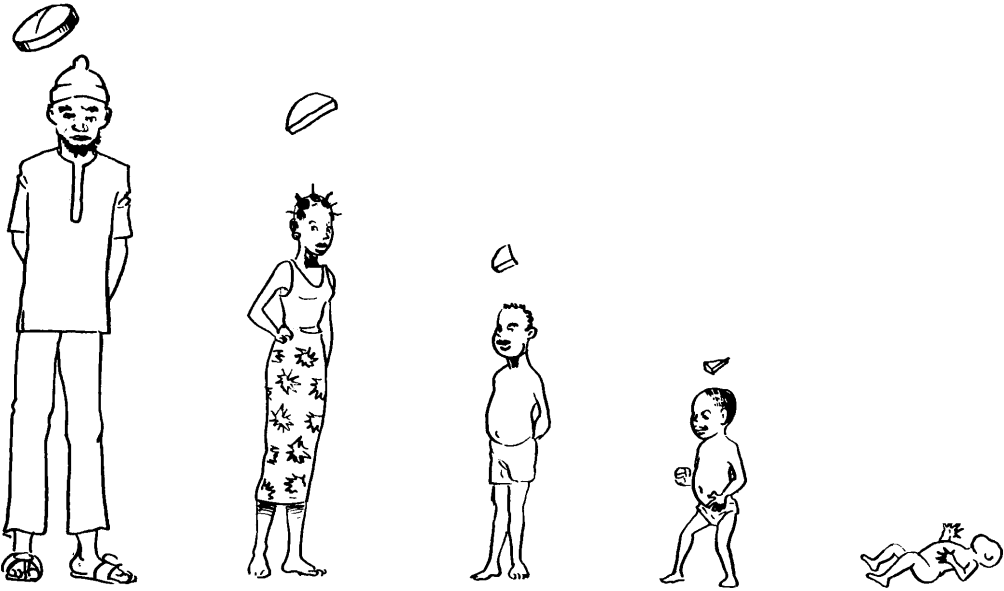
Ni fura wɛɛ tɛ i bolo balikuw dɔɔɔn ka tata kɔ, i bæ o suma cogo di ka o bɛn den ka tata hake ma?

A ka ca a la, denmisenni ka dɔɔɔya ni a ka fura tata dɔɔɔya bæe be taa ni ɔɔɔɔn ye. Ni i ye denmisenni ka fura tata hake caya kojugu, o be se ka juguya a ma.

Ni kunnafoni be i bolo denmisenni ka fura tata hake kan, i be tali ke o kecogo ma. Ni kunnafoni tɛ i bolo yere, i be fura di ka tali ke den girinya ma. O la, i be den kɔɔta ka a pese walasa ka a ka fura tata hake latige.

Ni peselikelan (girinya hakesumanan) ni dɔw ko balansi, tɛ i bolo kɔɔɔ, ni i be a dɔn ko a si ni a girinya be ɔɔɔɔn ta, o fana be se ka i demɛ ka fura tata hake latige.

Ni i be baliku ka fura tata hake dɔn, denmisenni ta be se ka ke nin cogo ninnu na:

Baliku (kilogramu 60) ka fura tata hake

Denmisenni min be san 8 ni san 13 ce (kilogramu 30), a be baliku ka tata hake tilance ½ ta

Denmisenni min be san 4 ni san 7 ce (kilogramu 15), a be baliku ka tata hake tilalen 4 ye kelen ta ¼

Denmisenni min be san 1 ni san 3 ce (kilogramu 10), a be baliku ka tata hake tilalen 6 ye kelen ta 1/6

Ni denmisenni si tɛ san 1 bɔ (kilogramu 6 ni kilogramu 8 ce), a be baliku ka tata hake tilalen 8 ye walima 10 ye kelen ta, nka ni i be se, i ye taa dɔɔɔɔɔ dɔ pininka

Furaw ta waatiw

Furaw tali waati batoli ka ɲi koseɓe. Fura dɔw ka kan ka ta siɲe 1 tile kɔɔ, nka dɔw ka kan ka ta siɲe 4 ka se siɲe 6 ma tile kɔɔ, o be bo furaw de la.

Hali ni waatilan te i bolo kɔɔ, o te basi ye. I be se ka waati dɔw jateminɛ i yere ye. Misali la ni a sebennen don ko i ka kan ka fura dɔ ta leri 8 o leri 8, i be o fura ta siɲe 3 tile kɔɔ, i n'a fɔ sɔɔɔma, tilegan ani wula fe. Ni fura ka kan ka ta leri 6 o leri 6, i be o ta siɲe 4 tile kɔɔ, i n'a fɔ sɔɔɔma, tilegan, wula fe ani su fe (i datuma). Ni a ka kan ka leri 4 o waati leri 4, i be a ta siɲe 6 tile kɔɔ, o la i be fura taliw furance beɛ ke kelen ye. i be se ka i yere bilasira ni seliwaatiw ye.

Mɔɔɔ ka kan ka fura dɔw ta sani i ka dumuni ke fɔɔ, i n'a fɔ sanga damadɔ ka kɔn dumuni ɲe.

O fura suguw ka kan ka ta leri tilance (sanga 30) ka kɔn dumuni ɲe.

- Penisilini (*pénicilline*)
- Anpisilini (*ampicilline*)
- Dɔkisisikilini (*doxycycline*)
- Tetarasikilini (*tétracycline*)

A lapininen don mɔɔɔ kana nɔɔ min waati kelen ka kɔn dɔkisisikilini wa tetarasikilini tali ɲe walima ka tugu a tali kɔ. Fura minnu ka kan ka ta dumuniwaati fe walima dumuni kelen nɔ goni kan, olu de file:

- Asipirini ani asipirini be fura minnu na
- P.A.S. (sɔɔɔsɔɔɔninɲefuraw)
- Ibiporofeni (*ibuprofène*)
- Nege, kiribinege (*sulfate ferreux*)
- Nafalanw (witaminiw)
- Eritromisini (*érythromycine*)

Fura minnu be ta walasa ka kumuɲi yelenni keɛ, olu be fere u ka baara ma leri kelen walima leri fila dumuni kelen kɔ fe, i n'a fɔ kɔɔɔbara feɲenyalen kɔ fe.

Ni i be fura di mɔɔ ma

I be o fura tɔɔ ni nin kunnafoni seben a kan hali ni a tigi te seben dɔn:

	
A tɔɔ	<i>Zan Jara</i>
Fura tɔɔ	<i>Piperazini mg 500 (forokoni kɔnɔ)</i>
Bana tɔɔ	<i>bobarasijentumu</i>
Fura tata hake	<i>furakise den 2 be ta sije 2 tile kɔnɔ</i>

Nin kunnafoni ninnu be se ka seben jaw kan minnu be fura tata hake jefɔ.

Nin gafe in laban na, i be yɔɔ dɔ sɔɔ yen min be furaw ni u tata hake jefɔ. I be olu tige ka u ke i mako ye. Ni u banna, i na se ka dɔ dilan i yere ye.

Ni i be fura di banabagatɔ ma, a nafa ka bon i ka a seben ka mara i bolo. Ni i be se, i be banabagatɔ kunkankunnafoniw dafalen mara i bolo kɔɔ.